

imajo polne predale samih rokovic. Vojvodinja Somerset jih je imela 2000. Vse angleške dame izdajo na leto 18 milijonov za rokovice.

Kmetijstvo.

Gospodarske razmere v Angliji.

„Ameriški Slovenec“ je priobčil pismo iz Londona znanega ondu živečega Slovenca A. Tomana. Iz tega pisma priobčujemo sledeče:

Bahaško se šopiri Velika Britanija s svojim bogastvom, v Londonu pa vsak dan ljudje gladu umirajo, raz tisoč in tisoč ladij vihra angleški prapor na vseh znanih morjih, pa dobiček podvzetnega kupčijskega duha teče le v žepe nekoliko, vže tako bogatih mož ali društev; veleposestniki, plemeniti lordi, žive v nezaslišani razkošnosti — ko najemniki, kateri jemlje njih zemljišča v „rent“ obračunajo, morajo zapustiti oralo ter vže tako neštevilno množico brezposelnih v mestih povišujejo. Nekoliko tisoč je tukaj neizmerno bogatih — milijoni in milijoni pa žive od danes do jutri.

Le malo kdo poseda tukaj svojo kmetijo, kdor hoče zemljo obdelovati, jo more od „landlorda“ v najem vzeti. Novejši vladni statistični izkazi dokazujejo prav vznemirjajočo rakovo pot, v katero se pomika poljedelstvo na Angleškem. Visoka najemščina na jedni strani, tekmovanje z Ameriko in kolonijami na drugi strani, so vzroki te prikazni.

Kmetijstvo je jedino varna podlaga stanovitne sreče posameznih družin, kakor tudi celih dežel. To je dognana resnica, — pa kmetovalec more biti posestnik zemlje, katero obdeluje. To na Angleškem ni! Ko bi bil angleški kmetovalec takorekoč priraščen na plast, katera ga redi — potem bi se ne odločil tako hitro zapustiti kmetovanja ter iti v prenapolnjena mesta.

Premožnejši kmetijski najemniki se izseljujejo v kolonije: Avstralijo, Ameriko (Canada) in južno Afriko. Te dežele in tudi Italija (v Aziji) pošiljajo pridelke polja in hleva v materno deželo, Anglijo. Ta zopet naklada z raznovrstnimi izdelki britanske industrije mogočne ladije, katere žene veter ali par v kolonije. Kdo ima dobiček pri tej barantiji? Fabrikant in trgovec — nobeden drugi. Mali poljski najemnik trdo dela, da mu rodi zemlja pridelok, kateri vsled kolonijalne konkurence nima na trgu skoro nobene vrednosti. Zaslužek delavcev v tovarnah je pa tako preračunjen, da zadostuje, ga živega obdržati — pa le tako dolgo, dokler dela. Ako neugodne kupčijske razmere upihnejo ognja, potem čaka delavca stradanje, ali če mu je osoda mila „workinghouse“. Trdil bi torej lahko, da so kolonije angleškega ljudstva v kletstvo, ne pa v blagoslov.

Prebivalstvo Zjedinjenih kraljestev šteje okoli 40 milijonov, angleške kolonije pa obljdujejo 360 milijonov. Da nerazvito stanje teh posestev v industrijalnem oziru daje kupčiji in obrtniji obilo posla, je nedvomljivo. Pa

stroji, kateri ne potrebujejo ne jedi, ne obleke so ustanu vsa naročila izvršiti, ter tako neizmerno tovarnarje bogate. Narod, ljudstvo nima nič od tega — vse le po jedini. Srednjega stanu tukaj ni, berač ali pa bogatin.

Čast, moč vlade angleške kolonije povišujejo in tudi nekoliko tisoč prebivalcev bogate — pa ljudstvu so ta posestva le v nesrečo. Čuden je res ta izrek koncem 19. stoletja. Vlada in ljudstvo — dva različna pomena! Človek bi mogel misliti, da je to vse eno in eno obsega drugo. E, kaj še!

Kmetijske raznoterosti.

Dne 27. in 28. decembra 1895. l. vršile so se na tukajšni podkovski šoli običajne skušnje pred izpraševalno komisijo, kateri je načeloval vodja dr. vit. Bleiweis-Trsteniški, izpraševalca bila sta c. kr. okr. živinozdravnik A. Folakovsky in učitelj E. Šlegel. Kovačev brez šole prišlo je 22, in sicer 14 Kranjcev, 8 Štajercev. Prvikrat prišlo je k skušnji 18 kovačev, 4 ponavljalo je skušnjo, ker so bili lansko leto pri skušnji propadli. 19 kovačev naredilo je skušnjo z povoljnim vspehom, eden kovač je med skušnjo odstopil ter hoče priti v šolo, 2 kovača sta propadla in morata skušnjo ponavljati. Učencev podkovske šole bilo je sedem, šest Krajncev, eden Goričan. Vsi imeli so podpore, Goričan, ki je bil celo leto v šoli, imel je štipendij od dež odbora goriškega. V podkovstvu so bili vsi učenci dobro izvežbani in so dobili diplome, iz mesogledstva naredilo je skušnjo šest učencev, in sicer 5 kovačev in eden poljedelec iz goriškega. Dva učenca nista bila izprašana, ker nista znala dovolj brati in pisati. Po vspehu skušnje vrste se učenci tako le: Mencinger Fran iz Mengša, okraja kamniškega in Suhadolnik Ivan iz Stare Vrhlike sta dobila red „prav dobro“. Makuc Jožef Ciril iz Pevme na Goriškem, Križman Pavel iz Čateža, okraja krškega, Zupanec Mihael iz Vogelj, okraja kranjskega, Delak Alojzij iz Senožeč, okraja postonjskega in Kastelic Fran iz Dobropolja, okraja postojnskega so dobili red „dobro“. Isti red iz mesogledstva dobil je poljedelec Makuc Štefan iz Pevme na Goriškem.

Konjsko meso. V nekem berolinskem časniku je objavil grof H. Beringer občiren članek o konjskem mesu kot hrani. Priporoča prebivalcem konjsko meso in med drugim pravi: Čisto neutemeljen, da aboten je predsodek, kateri dozda večini ljudi brani, da ne jedó konjskega mesa. Nihče gotovo ne ve in ne zna si razjasniti, zakaj prav za prav mu ne tekne konjsko meso. Nasproti pa vsak ve in trdi, da je konj najснаžnejša žival in da je izmed vse domače živine, kar se tiče živeža, najbolj izbirčen. Konj je le dobro, zdravo krmo ter pije le čisto vodo; konj bi rajše od lakote poginil, predno bi snedel razne na pol zgnjile reči, katere se včasih predlagajo goveji živini in svinjam. Med konjskim in med govejim mesom je, le majhen razloček, tako, da se včasih kot goveje rabi ter vživa. Navede smo že vsi večkrat jedli konjsko meso in jémo večkrat z velikim tekom čisto enako meso od oslov in mul v pristnih laških salamah. To je samo od vzgoje vcepljen predsodek, zakaj da konjskega mesa ne jémo Enako se je godilo v preteklem stoletju krompirju. Tu je bil vsaj izgovor: ljudje so se krompirja bali. Razširila se je namreč takrat govoric, da krompir napravlja mrzlico, da vničuje svet, kamor se vsadi itd. Toda o kakovosti konjskega mesa ne more biti nobene negotovosti in vendar se iz jedilnega listka iztrebljuje. Se stališča človekoljubja se pa mora obžalovati, da se milijoni ljudij borno preživljajo s krompirjem in drugimi malo redilnimi snovmi, dočim veliko milijonov kil najboljšega in najzdravejšega mesa v zgubo pride. Skušnja in znanstvena razkrojitev je dokazala, da je konjsko meso iz vseh

vrst mesa povprečno najbolj redilno. Bouillon (močna juha) iz konjskega mesa je posebno redilen in okrepčevalen; obsega namreč dvakrat toliko redilnih snovij, kot juha iz govega mesa. Zato se tudi daje v mnogih bolnišnicah konjski bouillon bolnikom, ki so okrepčanja najbolj potrebni. Konjska mast je še mehkejša kot svinjska. Druga dobra lastnost konjskega mesa je, da se dalj časa more ohraniti, naj je že sveže ali skuhan. Najbolj se pa konjsko meso priporoča zavolj tega, ker je najzdravejše, to je nima v sebi toliko boleznij kakor druge vrste mesa. Ker ni konjsko meso priljubljeno, godi se s tem tudi velika škoda narodnemu premoženju. Ako bi se konjsko meso več jedlo, imela bi od tega največ koristi — reja konj.

Poučni in zabavni del.

Varšavski spomini iz 1830. leta.

(Ruski spisal N. P. Makarov.)

VI.

(Dalje.)

Usela sta se drug proti drugemu. Oba sta bila malo v zadregi, a general v večji, kakor narednik. Grofinja je začela in nadaljevala jako umen in živahen razgovor, katerega se je Veretjagin bolj udeleževal kakor poveljnik, ker je dobro govoril poljski. General pa ni ostal dolgo, in prvi je odšel od grofinje s globokim čuvstvom ljubosumnosti in jezo na narednika, a z jezo tedaj še brez moči, ker je prvič Veretjagin služil in vedel se tako točno, da ni bilo moč mu kaj očitati, drugič je pa carjevič imel jako rad svojega narednika. A če načelnik hoče podrejencu priložiti katero, že najde priložnost prej ali pozneje.

Čez pol leta po sestanku pri grofinji, katerega smo opisali, je prišel v Varšavo car Aleksander Pavlovič. Čez nekaj dnij je carjevič rekel zbranim poveljnikom gardskih polkov:

— Gospoda! Želim, da bi naredniki mojih stotnij in stražmojstri mojih eskadronov bili imenovani za častnike v svojih gardskih polkih, in zatorej vas prosim, da napravite in mi predložite dotične predloge na dan pred odhodom carja.

Polkovni poveljniki so se poklonili carjeviču, poklonili so se vsi razen poveljnika litovskega polka, kateri je rekel tole:

— Vaša visokost! Predrznem se vam sporočiti, da bi jaz ne želel imeti Veretjagina za častnika v polku, kateremu imam čast biti poveljnik.

— Zakaj? — vprašal je carjevič z vidno nevoljo.

— Zato, ker Veretjagin ni povse zanesljivega vedenja, če tudi je točen v službi.

— Zakaj ste pa molčali o tem doslej in pustili v moji stotniji človeka z nezanesljivim vedenjem? Dobro! Naj bode pa vaše! Predlagajte, da se Veretjagin imenuje za podporočnika v armado (navadno vojaščino.) A že vem, koga imenujemo na njegovo mesto v gardi in sam predložim carju.

Polkovni poveljniki so se poslovali od carjeviča in doposlali zahtevane predloge v določenem obroku. Car je ostavil Varšavo, ko je poprej podpisal imenovanje za častnike gardskih narednikov. Veretjagina so prestavili v armado in v litovski polk so prestavili krilnega podčastnika 1. grenaderske stotnije Afonasjeva, kateri ni imel niti najmanjše izobrazbe, ni znal niti ruski pisati ni čitati. Bil je znan pod imenom Nemogoč. Seveda je sam spoznal, da ni bil na svojem mestu, in za to je kmalu potem, ko je bil imenovan za častnika, je poprosil, naj ga prestavijo v invalidno stotnijo. Prošnjo so mu vrnili in Afonasijev je nadalje služil v litovskem polku. Naučil se je, ne čitati ne pisati, temveč podpisovati samo svoje ime, a to s takimi čudnimi črkami, takimi kavkami, da bi bil mogel raztolmačiti samo Champillon mlajši. Minolo je pet let, Afonasij je slednje leto prosil, da bi ga prestavili, a vselej zastonj. Naposled se je pa to le dogodilo.

V večernem poročilu častnika litovskega polka, bivšega na straži pri Grohovski zapori, varšavskemu poveljniku je stalo: „Iz Peterburga je prišel grof Orlov“. Drugi dan pa grofa Orlova ni bilo v Varšavi, ker ni bil niti odšel iz Peterburga.

— Levicki! Pri tebi so vedni neredi — rekel je pri paradi carjevič varšavskemu poveljniku — v tvojem poročilu stoji, „da je Orlov prišel iz Peterburga, a po Orlovu ni duha ne sluha“.

— Nisem kriv, Vaša visokost! Častnik, ki je bil na straži, mi je poročil o Orlovu. Tu je njegovo poročilo, rekel je in podal poročilo velikemu knezu. Pa niti carjevič, niti kak drug častnik, ki so bili pri paradi, ni mogel prečitati podpisa. No semkaj gre general Kiškin?

— A! Tebe je nam treba; kdo je načrtal te hijeroglife?

— Praporščik Afonasjev, Vaša visokost!

— V invalide ž njim. — Tako se je naposled izpolnila želja Afonasjeva, kar ga je jako razveselilo.

Še jedno posebnost iz varšavskega življenja, na lepoto častniške obleke niso nič gledali, da se le ni preveč razlikovala od drugih po obleki. Nekateri častniki so napravili vso svojo plačo, katero so dobivali v srebru in jo je bilo s krmskimi in prevaževalnimi denarji jako veliko, če se pomisli, kako je bilo tedaj vse po ceni. Prihajali so v službo, na parade in s poročili k načelstvu v oblekah, jako ponošenih, v starih, jako počrnelih epoletah in prepasnicah pa jim ni nikdo zaradi tega ničesa rekel. Nasprotno se je nepotrebno gizdalinstvo zmatrало za potrato in se je večkrat hudo grajalo. Zgodilo se je, da je nekoč neki častnik grozdnenskega huzarskega polka, menda Durov napravil sebi atilo in dolman s vrvicami od ponarejenega zlata, temveč iz čistega srebra. Ko je o tem izvedel carjevič, ga je strogo oštel zaradi zapravljenosti in mu ukazal, da naj se zadovolji s ponarejenim zlatom.

V prihodnjem poglavju hočem spregovoriti o nekaterih originalnih osebah tedanjega časa, ki so bile znane v vsej Varšavi.